

Abstrakt

Karin Renblad, Lektor/Docent i pedagogik, HLK, JU

Charlotte Öhman, Doktorand HLK/ Eksjö kommun

Ulrika Ärlig Projektledare Förskola, Barn och utbildningsförvaltningen Habo kommun

Carina Angshed Projektledare Skola, Barn och utbildningsförvaltningen Habo kommun

Riktade insatser för nyanlända barn och elevers lärande - ett lokalt och nationellt utvecklings/förbättringsområde

I förskola och skola sker omfattande förändringar i takt med vad som händer i samhället vilket genererar kontinuerliga utmaningar. Ett exempel på det är migrationen i landet. Trots att det kommit immigranter under många år till Sverige så finns det fortfarande ett behov av att förbättra mottagandet av barn, elever och deras vårdnadshavare i förskolan och skolan. Frågan är hur dessa utmaningar tacklas? Hur kan vi i samverkan mellan praktiken och akademien utveckla kunskap kring detta? Skolverket fick år 2015 i uppdrag av regeringen att stödja kommunerna i arbetet med att utveckla riktade insatser för att förbättra mottagandet av nyanlända barn, elever och deras vårdnadshavare i förskolan och skolan. Ett uppdrag som i nuläget sträcker sig fram till år 2023. Habo kommun är en av de kommuner som tecknat avtal med Skolverket för deltagande i detta utvecklingsarbete vilket påbörjades år 2019. Denna studie är ett samarbete mellan Habo kommun och Högskolan för lärande och kommunikation inom ramen för ULF (Utveckling, Lärande och Forskning) som syftar till att utveckla samverkansmodeller mellan akademien och förskolor-/skolor.

Syfte

Det övergripande syftet med studien är att beskriva samt analysera processen kring arbetet med utvecklingsarbetet riktade insatser för nyanlända barn och elevers lärande i förskolan och skolan i Habo kommun. Inför framtagandet av åtgärdsplan för genomförandet av förbättringarna gjordes en kartläggning våren 2019 i förskola och skola som beskrev utvecklingsbehov och vilka insatser som behövde göras. Frågeställningar är:

- Vad upplevde deltagarna i utvecklingsarbetet som viktigt att förbättra i arbetet med mottagande av barn och familjer som är nyanlända.
- Vilka möjligheter och utmaningar upplever projektledningen i processen med utvecklings/förbättringsarbetet?

Metod/genomförande

Studien har en kvalitativ ansats. Datainsamling har skett genom dokumentanalys samt deltagande observationer i samband med två workshops som sedan återkopplats till projektledningen. Intervjuer har genomförts med representanter för projektledningen i syfte att studera vilka möjligheter och utmaningar som fanns i förbättringsarbetet.

Resultat

Åtgärdsplan för riktade insatser, nyanländas lärande

I samband med att kommunen tecknade avtal med Skolverket bildades ett lokalt team som därefter ledde arbetet med att genomföra en nulägesanalys gällande arbetet i förskolan och skolan med barn och elever som var nyanlända. Teamet bestod av representanter från barn- och utbildningsnämnden, förvaltningsledningen, verksamhetschefer, elevhälsa samt nyckelpersoner i organisationen.

Nulägesanalysen genomfördes med hjälp av enkäter samt tre workshops där ett fyrtiotal personer från verksamheten medverkade. I kartläggningen identifierades tre områden som kommunen behövde utveckla: 1) Styrning och ledning av verksamheten, 2) Undervisning och lärande samt 3) Förutsättningar för lärande och trygghet.

När det gäller området *styrning och utveckling av verksamheten* upptäcktes ett behov av att utveckla gemensamma riktlinjer och samt stödmaterial för mottagandet av nyanlända barn i förskolan. Det framkom också att informationen och kommunikationen mellan nyanlända barn och elevers vårdnadshavare behövde utvecklas. Dessutom behövde rektorer och förstelärare ökade och fördjupade kunskaper i syfte att förbättra ledningen av arbetet med barnen och elevernas lärande. Inom området *undervisning och lärande* framkom att det fanns ett behov av ökade kunskaper i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i förskolan och skolan. Det handlade om didaktiska frågor, digitala verktyg, skolbibliotekets möjlighet att inta en mer aktiv roll med att ge stöd samt studiehandledarnas och modersmålslärares behov av ökade kunskaper till exempel kring styrdokument samt deras roller och möjlighet till utveckling. I det tredje utvecklingsområdet som var *förutsättningar för lärande och trygghet* framkom att styrkan i förvaltningen var höga andelen utbildad och behörig personal. Det fanns kunskaper om normer och värden, likabehandlingsplaner samt arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Men det framkom också behov av fördjupad kompetens kring värdegrunden, flerspråkighet, interkulturalitet samt en ökad systematik i likabehandlingsarbetet. En orsak till detta antogs vara att det saknades erfarenhet av mångfald i kommunen.

Styrning och utveckling av verksamheten

Det deltagarna i workshoppen ansåg som viktigt att utveckla i arbetet med att ta emot barn och familjer som är nyanlända var kommunikationen, delaktigheten samt strukturer och rutiner i arbetet med mottagandet. Kommunikation mellan olika professioner genom samtal och ett interkulturellt förhållningssätt sågs också som ett utvecklingsområde. Det framkom även att personalen har en ödmjuk inställning till uppdraget och upplever utvecklingsarbetet som meningsfullt men att det också finns tveksamhet kring olika saker.

Utvecklingsarbetets möjligheter och utmaningar

Projektledarna upplevelser av de möjligheter och utmaningar som finns i arbetet med utvecklingsarbetet är vikten av god kommunikation samt delaktighet som en utmaning men att utmaningar även kan förstås som möjligheter.

Diskussion/reflektion

Resultatet så här långt handlar om alla deltagares uppfattningar om vilket behov som fanns av förbättringar, vilka åtgärder som planerades och genomfördes samt vilka möjligheter och utmaningar förbättringsarbetet i sig genererade. Kommunikation som ett redskap för verksamhetsutveckling framträder som värdefullt och angeläget att belysa. Det som är av intresse i framöver är på vilket sätt implementeringsarbetet lyckas och vilket resultat kommer man se i förskolan och skolan över tid. Dessutom är frågan hur belyses detta område i lärarutbildningar.